

1

Βίβλος (Γένεσις, Γ.')

ΕΙΚΟΝΑ 1-1. Λεπτομέρεια ζωγραφικής απεικόνισης του Αδάμ και της Εύας σε πίνακα του Lucas Cranach (1472-1553).

Μια ιστορική αναδρομή στην πρώτη αναφορά θεμάτων που άπτονται της Οδοντιατροδικαστικής, μας οδηγεί στην Παλαιά Διαθήκη, όπου συγχρόνως με τη μαρτυρία του κοινού γένους των ανθρώπων, καταγράφεται και η πρώτη περίπτωση ταυτοποίησης δραστών, όταν ανακαλύφθηκαν οδοντικά εντυπώματα στα υπολείμματα του “απαγορευμένου καρπού” στον κήπο της Εδέμ και αναγνωρίστηκαν σαν του Αδάμ και της Εύας (εικ. 1-1).

Τα υποτιθέμενα αυτά ίχνη, ως πηγή προέλευσης αποδεικτικών στοιχείων, εμπλέκονται στο γεγονός αυτό της *Γένεσις, Γ'* που περιέχει αρκετά στοιχεία για την απονομή του δικαίου, σχετιζόμενα με το περιεχόμενο της Οδοντιατροδικαστικής.

- Το συγκεκριμένο γεγονός, όπως αναφέρει ο Κουτσελίνης (1994) στο βιβλίο του “Ιατροδικαστική”, θεωρείται η πρώτη οδοντιατροδικαστική πράξη, μιας και υπάρχουν όλα τα στοιχεία μιας αδικοπραξίας: α) Δράστες, αφού η πράξη ήταν απαγορευμένη από θεϊκό νόμο, β) Σημάδια (*εντυπώματα δοντιών*) στον τόπο που τελέστηκε το έγκλημα, γ) Αποδεικτικό μέσο (*αναγνώριση των δραστών από πραγματικές ενδείξεις*), δ) Βεβαίωση του αδικήματος, ε) Επιβολή ποινής (*ενοχή των κατηγορουμένων, η “αποπομπή” από την παραδείσια κατοικία και ο “θάνατος”*).

Αργότερα, ο πρωτόγονος άνθρωπος ως “έλλογον ζώον” χρησιμοποίησε τον οδοντικό του φραγμό, όχι μόνο για συγκράτηση και σύνθλιψη της τροφής, αλλά και ως μέσο προσωπικής άμυνας ή ως έσχατο τρόπο επίθεσης.

2

Ελληνική Μυθολογία

Η αξία των “σημαδιών” ήταν γνωστή από τα παλιά χρόνια στην αναγνώριση προσώπων. Ο Όμηρος στο επικό ποίημα “Οδύσσεια” (8ος αι. π.Χ.) αναφέρει τη χρήση των “σημαδιών” στην αναγνώριση του πολυμήχανου Οδυσσέα (εικ. 2-1) κατά την επιστροφή του, μετά το τέλος του Τρωϊκού πολέμου και των περιπλανήσεών του, στο ανάκτορό του, στην Ιθάκη.

Κατά τη Μυθολογία, το σημάδι στο πόδι του, προκλήθηκε κατά τη διάρκεια κηνηγιού, που οργάνωσε προς τιμή του στον Παρνασσό ο παππούς του Αυτόλυκος.

ΕΙΚΟΝΑ 2-1. Η στιγμή της αναγνώρισης του Οδυσσέα, εκ μέρους της Ευρύκλειας. *Αριστερά:* Θεσσαλικό αναθηματικό ανάγλυφο του 4ου αι. μ.Χ. (Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο). *Δεξιά:* παράσταση σε ερυθρόμορφο αγγείο.

Ο Οδυσσέας βρέθηκε αντιμέτωπος με έναν κάπρο και παρόλο που τον χτύπησε με το δόρυ του, ο κάπρος τον τραυμάτισε με τα δόντια του στο μηρό.

Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα αυτής της τραυματικής βλάβης δήξης οδήγησαν χρόνια αργότερα την Ευρύκλεια, στην προσπάθειά της να πείσει την Πηνελόπη, ότι ο μεταμφιεσμένος ξένος που παρίστανε τον ζητιάνο, δεν ήταν άλλος από τον άντρα της τον Οδυσσέα, λέγοντάς της: *“Πάντα δυσκολόπιστη η καρδιά σου! Όμως εγώ θα σου πω κι ένα άλλο, φανερό σημάδι, για να πιστέψεις: Την ώρα που ’πλενα τα πόδια του, έπιασα με τα χέρια μου την πληγή που τού ’χε κάμει το άσπρο δόντι του κάπρου”* (Ομήρου Οδύσσεια, ραψωδία Ψ, στ. 73-75).

Επίσης, η Πηνελόπη απευθυνόμενη στο Τηλέμαχο, του λέει: *“Παιδί μου, αν είναι αλήθεια ο Οδυσσέας πολύ εύκολο θά ’ναι ν’ αναγνωρίσει ο ένας τον άλλον, γιατί έχουμε κρυφά (αλάθευτα) σημάδια που κανείς άλλος δεν τα ξέρει”*.

■ **Κατά την τελευταία τριακονταπενταετία**, η ιδέα της χρήσης των αποτυπωμάτων των δοντιών στον καθορισμό της φυσικής ταυτότητας ενός ατόμου κατά τη διερεύνηση ανθρωποκτονιών, κακοποιημένων παιδιών και σεξουαλικών εγκλημάτων, έχει γίνει πλήρως αποδεκτή. Συχνά, η προέλευση των τραυματικών βλαβών από δήξη αποτελεί ένα επί πλέον ερώτημα για τον ειδικό, ο οποίος πρέπει να εξακριβώσει αν το συγκεκριμένο οδοντικό εντύπωμα έχει προκληθεί από άνθρωπο ή ζώο ή προέρχεται από κάποια άλλη μηχανική επίδραση και απλά ομοιάζει με οδοντικό εντύπωμα.

Πρώτος ο Αριστοτέλης (384-322 π.Χ.), ο μέγιστος των ελλήνων φιλοσόφων, επιχείρησε σύγκριση του οδοντικού συστήματος του ανθρώπου με το αντίστοιχο των ζώων.

Εκτός του ανθρώπου, σπονδυλωτά που έχουν δόντια είναι μερικά ψάρια (*καρχαρίες και σελάχια*), αμφίβια, ερπετά (*κροκόδειλοι, αλιγάτορες, φίδια*) και τα περισσότερα είδη θηλαστικών, αγρίων και κατοικιδίων. Τα πιο συχνά μη ανθρώπινα οδοντογενή τραύματα προκαλούνται από σκύλους, λύκους, γάτες, αρουραίους, άλογα, κροκοδείλους και αλιγάτορες. Γενικά, το σχήμα των δοντιών των κατωτέρων σπονδυλωτών είναι συνήθως τριγωνικό, κωνικό ή πριονωτό, ενώ στα ανώτερα θηλαστικά η μύλη των δο-

ντιών εμφανίζει πολυπλοκότερο σχήμα με περισσότερα φύματα.

Σε εκτεθειμένα στο περιβάλλον πτώματα παρατηρούνται συχνά επιθέσεις από σαρκοβόρα ζωικά είδη, η επιδρομή των οποίων δημιουργεί προβλήματα, γιατί οι κακώσεις που προκαλούν γίνονται αφορμή διαφωνιών, όσον αφορά την αναγνώριση και ερμηνεία των δήξεων. Συνήθως, στις περιπτώσεις που εμφανίζεται δήξη από ζώα, δεν υπάρχει αμφιβολία για το είδος του ζώου που την προκάλεσε. Η αναγνώριση γίνεται σχετικά εύκολα από τα γενικά χαρακτηριστικά του τραύματος.

Η ποικιλομορφία εξατομικευμένων χαρακτηριστικών του φραγμού ή συγκεκριμένων δοντιών του ανθρώπου, προσφέρουν κώδικα αποκρυπτογράφησης (όπως τα δακτυλικά αποτυπώματα) σε δυσεπίλυτες και αινιγματικές υποθέσεις...

- Η εξιχνίαση μιας εγκληματικής υπόθεσης με τραυματικές βλάβες από δήξη προϋποθέτει εφαρμογή αστυνομικής, Οδοντιατροδικαστικής και εργαστηριακής μεθοδολογίας διερεύνηση.
- Η παρουσία του Οδοντιατροδικαστή είναι καθοριστικής σημασίας, αρωγός και συμπληρωματική στη σύνθεση της ομάδας κατά τη διάρκεια της διερεύνησης τέτοιων περιστατικών.

3

2500 π.Χ. Αίγυπτος

Η πρώτη ιστορική καταγραφή οδοντιατρικής πράξης

Η πρώτη απόδειξη άσκησης της Οδοντιατρικής επιστήμης ως επάγγελμα, ανακαλύφθηκε το 1914 στην Αίγυπτο, σ' ένα νεκροταφείο στη περιοχή της Γκίζας, από τον αρχαιολόγο Hermann Junker.

Στο ανευρεθέν κρανίο, το οποίο χρονολογείται περίπου στο 2500 π.Χ., υπήρχαν 2 γομφίοι ναρθηκοποιημένοι με χρυσό σύρμα περίδεσης. Αλλά και ο Έλληνας ιστοριογράφος Ηρόδοτος (484–426 π.Χ.), που περιηγήθηκε στην Αίγυπτο το 450 π.Χ., αναφέρει ότι οι Αιγύπτιοι είχαν ειδικούς γιατρούς για τα δόντια, όπως και για άλλα όργανα του σώματος από το 2700–2600 π.Χ.

Αργότερα, σύμφωνα με τα αρχαιολογικά ευρήματα, η Οδοντιατρική ασκείτο με επιδεξιότητα σε όλους τους αρχαίους πολιτισμούς της Μεσογείου.

Αρκετές προσθετικές εργασίες καλής κατασκευής ανευρέθησαν σε τάφους των Φοινίκων και των Ετρούσκων.

Το 1968 βρέθηκε στα Άβδηρα ανθρώπινη κάτω γνάθος, του 4ου αι. π.Χ., που είχε έντονα σημάδια προχωρημένης περιοδοντικής νόσου. Για τη συγκράτηση των 6 προσθίων δοντιών στη θέση τους είχαν ναρθηκοποιηθεί με χρυσό σύρμα περίδεσης από κυνόδοντα σε κυνόδοντα.

Ιατρικά κείμενα από την εποχή του Ιπποκράτη και του Γαληνού, όπως

ΕΙΚΟΝΑ 3-1. Η πρώτη καταγεγραμμένη προσθετική εργασία, που χρονολογείται μεταξύ 600–400 π.Χ. και βρέθηκε σε τάφο στην αρχαία Σιδώνα το 1862 (*Μουσείο Λούβρου Παρίσι*).

και αργότερα των Αράβων, ασχολούνται ευρέως με εξειδικευμένα οδοντιατρικά θέματα. Οι οδοντιατρικές παρατηρήσεις και απόψεις του Ιπποκράτη προκαλούν με την ακρίβειά τους, παρά την ηλικία τους, των 3.000 σχεδόν ετών, εξακολουθούν να είναι σύγχρονες και επίκαιρες για κάθε εποχή και είναι δυνατό να προσεγγίζονται και να αναλύονται ανάλογα με τη φιλοσοφική συγκρότηση και τη γνωσιολογική εξέλιξη της επιστήμης της εποχής.

Σημαντικό εύρημα της περιόδου είναι ένα ανθρώπινο κρανίο που ανακαλύφθηκε στη Σιδώνα το 1862 από τον Γάλλο αρχαιολόγο Gaillardot και χρονολογήθηκε μεταξύ 600–400 π.Χ., στον οποίο την κάτω γνάθο υπάρχει μια προσθετική εργασία για την αποκατάσταση των δύο ελλειπόντων τομέων δεξιά (41 και 42, εικ. 3-1). Στηρίζεται με τα υπόλοιπα δόντια με χρυσό σύρμα περίδεσης, ενώ και τα δύο δόντια που χρησιμοποιήθηκαν ως ενδιάμεσα είναι ανθρώπινης προέλευσης.

Η πρώτη ιστορικά καταγεγραμμένη απόπειρα συντηρητικής ενδοδοντικής θεραπείας ανακαλύφθηκε στην Ιερουσαλήμ από τον ανθρωπολόγο Joseph Zias και χρονολογήθηκε περίπου στο 200 π.Χ. Προβληματισμένος από το γεγονός ότι ένα από τα πρόσθια δόντια ήταν δυσχρωμικό, ο Zias ακτινογράφησε το δόντι. Ανακάλυψε την ύπαρξη σύρματος από χαλκό μήκους 3 χιλ., ως εμφρακτικό υλικό(;), μέσα στο ριζικό σωλήνα του δοντιού.